

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha, Neb., as second class mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co., 1309-1311 Howard St. — Tel. 2913.

Subscription by mail — \$1.00 per year.

Vydává:

RYDAVATELSKÁ SPOL. POKROKU. VÁC. BUREŠ, ředitel.

1309-1311 Howard St. — Telefon 2913.

Předplatné . . . \$1.00 na rok. Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše

POKROK ZÁPADU, OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., dne 2. října 1907.

STOLICE ČESKÉHO JAZYKA NA STÁTNÍ UNIVERZITĚ V LINCOLN, NEB.

Počátky jsou dosti slibné.

Český kurs roveň všem ostatním kursům cizích řečí.

V pondělí, dne 23. září začalo se na státní universitě v Lincoln vyučování a přednášení v Koleji Svobodných Umění (College of Literature, Science and Arts), za velké účasti studujících, jichž je v Lincoln už přes tři tisíce.

V tomto semestru započato bylo též s vyučováním české řeči, literatury a českých dějin. Na české kursy přihlásilo se 24 posluchačů, avšak z tohoto počtu 6 nemohlo se dáti pravidelně registrovat, poněvadž byli nuceni v ony hodiny, v kterých se vyučuje češtině, věnovati se povinným hodinám v matematice a v jiných předmětech. Mimo těchto pravidelných posluchačů, kteří jsou jich zapsáno v druhém semestru, Universitní vzdělávací klub "Komenský" zahájí příští týden ve svých seminářích schůzích prostřední kurs v češtině, z kteréhož bude možno vstoupiti do vyšších kursů universitních.

Českých kursů na universitě jest šest a sice: 1. **Kurs první.** Česká mluvnice. Každodenní čtení a psaní z čítanky. V tomto kursu mluví se většinou česky. Čtyřikrát v týdnu o 10 hod. ranní. 2. **Kurs druhý.** Dokončení mluvnice a čítanky. Čtení Svatopluka Čecha povídky historie: "Jestřáb kontra Hrdlička" a Erbenovy skvostné "Kytice básní". V tomto kursu mluví se většinou česky. Čtyřikrát v týdnu o 10 hod. ranní. — Kursy první a druhý konají se tohoto roku v síni 202 Brace Hall. — 3. **Kurs třetí.** Přednášky: Osmnáct obrazů z dějin českých. V tomto běhu pojednáno bude o Husovi a jeho době, o bitvě na Bílé Hoře, o Havlíčkovi a pod. Jednou týdně o 10. hod. v Brace Hall. 4. **Kurs čtvrtý.** Přednášky: Osmnáct přednášek z dějin písemnictví českého. Doba stará a doba nová v literatuře české. Jednou týdně o 10. hod. v Brace Hall. 5. **Kurs pátý.** Literatura. V tomto kursu mluví se jen česky. Každodenní čtení a psaní v češtině. Čtení: Erbenovy "Lidové písně", Boženy Němcové "Babička", Čelakovského "Ohlasy". Třikrát v týdnu v Brace Hall o 11. hod. 6. **Kurs šestý.** Literatura. V tomto kursu mluví se výhradně česky. Každodenní čtení a psaní v češtině. Čtení: Nerudův "Výbor básní", Jiráskova "Filosofská historie" a Vrchlického "Rok na Jihu". Třikrát v týdnu v Brace Hall o 10. hod.

Všechny tyto kursy jsou na rovní s podobnými kursy jiných řečí, takže student českého jazyka obdrží za svou práci právě tolik bodů ku graduaci jako student němčiny, španělštiny atd.

Vzpor tomu, že se očekával větší počet posluchačů na české kursy, přece jsou úspěšní s docíleným výsledkem spokojeni, neboť začátek tento jest lepší nežli nedávno začátek Stolie Skandinávských řečí na státní universitě v Iowaké, kdež se přihlásilo pouze sedm posluchačů.

Začátek tento, sčkoliv skvělý není, je dosti potěšitelný. Nyní záleží hlavně na českých rodičích, na českém studentstvu a vůbec na mladém českém lidu, aby se vynasnažili Stolicí Českého Jazyka na universitě v Nebrasce udržeti, tak aby řeč česká docílila uznání i na jiných učelích. Budou-li Čeští američtí, mladí i staří, k české řeči lhostejní, nebude se moct český odbor udržeti na řádném vyšších učelích.

Český odbor je prozatím domovem v síni č. 202 Brace Hall, kde se konají veškeré přednášky a v síni č. 110 University Hall, kde se seminární práce konají. Tato síň otevřena je českému posluchačstvu od 1 hod. odpol., až do 5 hod. každý den. Zde nalézají se všechny slovníky, mluvnice a jiné učebné pomůcky. V síni č. 108 University Hall od 1 hod. odp. do 4. hod. každého dne přednáší profesor J. D. Hrbek, který má český odbor ve své péči.

SVĚTOVÝ KONGRES VOLNÉ MYŠLENKY V PRAZE.

Minule zmínili jsme se o průběhu dne prvního a dnes zmíníme se o nejvýznamnějších bodech dnů dalších.

Dne druhý věnován byl převážnou většinou debátě o Volné škole, které se účastnilo velké množství řečníků všech národností. Pro nás stal se den ten památným tím, že hned při zahájení podal německý spisovatel Hutter památnou resoluci, která rozhodně odsuzovala události v Prachaticích, jež udály se v neděli, dne 8. září, kdy německá většina obyvatelstva brutálně znásilnila českou meštinu. Památný tento protest, který ve chvíli rozletěl se do celého světa a objevil se v čelných žurnálech světových, zněl:

"XIV. světový Kongres Volné Myšlenky v Praze vyslovuje svoje nejlhubší politování nad tím, že ve stejnou dobu, kdy zástupci Volné Myšlenky všech civilizovaných zemí společně při pokojné práci kulturní a duševní zájmy lidstva, svobody a pokroku, jakož i o světy národů snaží se uplatnit, národové v Rakousku, zejména oba národní kmeny v Čechách, nezodpověditelným způsobem se potírají a klidný duševní vývoj kulturní vzájemně si ruší. XIV. kongres V. M. odsuzuje jak nejostřejší veškeré snahy, směřující k tomu, aby právo menšiny na projevy znásilňováno bylo, zejména pak odsuzuje poslední události v Prachaticích, poněvadž znemožňován je takovým národnostním bojem společný a výsledekni boj proti zpátečnictví a klerikalismu, a nepříteli všeho duševního pokroku, ultramontanismu, jako tomu třetímu, jenž se raduje, uvolňuje se cesta pro jeho zpátečnické snahy."

Mezi německými šovinisty resoluce tato způsobila veliký poplach a zejména zařívý orgán prachatický "Bohemia" přímo zuřil. Leč němečtí účastníci kongresu shodovali se v tom, že resoluce byla místná a spravedlivá. Posl. Furnemont slovy vřelými promluvil o době husitské a navrhl, aby účastníci po skončení kongresu navštívili staroslavné české město Tábor a tam složili hold památce prvních volných myslitelů světa. Návrh jeho přijat byl nadšeně všemi shromážděnými. Z pozdravů toho dne doslovně nejvýznamnější byly projevy dvou nejvýznamnějších reprezentantů mladé Rusi, Maxima Gorkého a Leonida Andrejeva. Pro zajímavost oba doslovně uvádíme:

Zasílaje nejvřelější pozdravy kongresu Volné Myšlenky, prosím, aby podpis můj připojen byl na protestu proti poslednímu syllabu papežskému. — Maxim Gorkij.

Veletčení pánové! Odpusťte, že jsem zameškal s odpovědí. Příčina: neznal jsem, dovolí-li mně mé okolnosti jeti do Prahy, nebo ne. K mému nejlhubšímu politování utvořily se okolnosti tak, že přijeti nemohu. To mne roztrpčuje velice. Navštívil bych s takovou radostí Prahu, to čarokrásné město, posvěcené památkou jednoho z největších představitelů volné myšlenky, Jana Husa. A s velikou radostí stiskl bych vám

ruku a všem, kdo sjezdu se zúčastní. Při rozličnosti národností a jazyků já v nich ve všech cítím bratrství — neb svoboda, volná myšlenka zpřibuzňuje lidi více nežli krev a více než jazyk. Projete, prosím, můj vroucí pozdrav účastníkům s přáním, by jejich práce byly plodné, aby v bratrském a těsném sjednocení druh s druhem vysoko pozdvihli svící svobodné myšlenky nad temnou zemí. Přijměte také můj vroucí dík, že jste na tomto světovém slávkou nezapomenutelnou na mne, jednoho ze skromných, ale nezištných pracovníků volné myšlenky. — V Kolomjaki (Finsko).

Leonid Andrejev.

Třetí den opět zahájen byl jednáním o národnostním sporu česko-německém. Německý pražský tisk totiž strhl veliký pokřik, že jednání sjezdu v záležitosti resoluce, protestující proti násilnostem v Prachaticích, bylo podvodné a že s ním naprosto nemohli souhlasiti němečtí účastníci. Německý předseda kongresu E. V. Zenger však prohlásil, že němečtí volní myslitelé stojí na tom, co kongresu navrhli a nechají si ničeho diktovati od pražských německých šovinistů. Podobně ohradil se proti útokům německých novin i V. M. Furnemont, sekretář Volné Myšlenky. Německé plátky útočily na něho proto, že navrhl, aby kongresisté navštívili město Žižkov, historicky památný Tábor. Posl. Furnemont prohlásil, že Volná Myšlenka vždy prokázala úctu duševním velikánům kterékoliv národnosti a proto také nemohla opustiti českou půdu, aby neprokázala úctu Janu Husovi a Jeronýmu Prachatickému.

Předseda kongresu dr. Bartošek po té sdělil, že na sjezd zavítali i čeští delegáti z Ameriky.

Delegát pan Jos. J. Král nejprve anglicky a pak česky tlumočil vřelé pozdravy amerických volných myslitelů. V Americe od úředníků veřejných nevyžaduje se příslušnost k církvi, od svědků v některých státech se nezádá přísaha, nýbrž jen čestný slib. Jest to tedy země zrovna stvořená pro volné myšlení, ale předaudky jsou tam dosud. Dosud tam všichni nejsou volnými mysliteli. Jsou tam mnozí větší lhostejní, kteří si necení svoji víru ani tolik, aby zaplatili své duševní. Oni z toho dozouvají, že jsou volnými mysliteli, ale my jim říkáme, že jsou lhostejní. Řečník sděluje, že Češové založili pokrokový spolek "Karel Marx", mající za účel, vzdělávati mládež a pečovati o její záhuby, které je v Americe málo. Nezastupuje jej, jimž se Volná Myšlenka stala obelohodem, nýbrž ty pokrokové Čechy, kteří jsou pro naprosté osvobození osvobození člověka od veškerých pout autority.

Dr. Bartošek ohlásil na to, že Jednota svobodomyšlných podpůrných spolků ze St. Louis nemohou vyslat na kongres zvláštního delegáta, zaslala kongresu telegrafický srdečný pozdrav.

O vystoupení del. Išky praví pražský "Čas": "Na řečnické vystoupení ohlásil předseda bývalý organizátor starokatolické v Čechách dr. Iška, který na kongresu zastupuje Svaz německých svobodomyšlných spolků a část svobodomyšlných Čechů amerických vedle jiných ještě zastoupení, jež si před odjezdem opatřil. Česky, anglicky a německy pozdravil kongres a mluvil o národní a kulturní souvislosti Američanů s jejich evropskou domovinou, s níž vyšel. Dr. Iška mluvil delší dobu, ne referujeme však podrobněji o jeho vývozech, poněvadž dr. Iška svým "předem" a svou činností v Americe nemůže nabýti důvěry zde v Čechách, tím méně na kongresu volných myslitelů vedle pracovníků, kteří obětavě a poctivě hnutí obětují všechny své schopnosti i mnohdy — osobní svobodu."

Podobné referáty o vystoupení amerického "delegáta" dra. Išky přinásejí i ostatní pokrokové české listy. Pro zajímavost uvádíme ještě, co napsal pražský druhý nejrozšířenější deník "Právo Lidu":

"Pa několika letech opět vystoupil pohostinstvu na pražské půdě bývalý

"starokatolický farář", známý v Praze "doktor" Iška. Stalo se tak na sjezdu "Volné Myšlenky", kde se pater Iška představil najednou jako zástupce svobodného myšlenctví české, německé a anglické národnosti ze severní Ameriky. Nemáme přirozeně možnost zkoumati, jak dostalo se pateru Iškovu tak širokého mandátu, známého ale z aktivnější jeho činnosti v Praze příliš dobře, než abychom nepokukovali na to, že jest výsměchem pro zástupce pravdu svobodomyšlného předsvědčení, když podobní lidé vydávají se za její representanty."

Dr. Bartošek na to sdělil kongresu, že pověřen byl zastupovati svobodomyšlné Čechy v New Yorku. Vyslovil jejich pozdrav kongresu a oznámil, že o vnitřních záležitostech amerických Čechů pojednáno bude na zvláštní schůzi mimo kongres.

Delší krásnou řeč tohoto dne promluvil spisovatel F. V. Krejčí a sice na téma "Odluka církve od státu". Po něm ujal se slova předseda svazu přehojným potleskem, dále Niemojewski, Zenger, který za svou řeč odměněn byl přehojným potleskem. Niemojewski, který promluvil o otázce politických práv ženy a dr. Soukup, jenž promluvil o svobodě tisku. Třetí den, jenž byl nejzajímavějším a nejpohnutějším, zakončen byl v Národním domě na Král. Vinohradech hudebním večírkem, na kterém mimo jiné promluvil též americký delegát J. J. Král.

Den čtvrtý rovněž byl bohat na zajímavé body. Tak zejména zajímavá byla resoluce, již četli dr. Otto Karmín ze Ženěvy a jež jednala o Volné Myšlence a vlastenectví. K bodu tomu promluvil četní řečníci a mezi jinými i delegát Richter. Tento švýcarský Němec prohlásil, že neshledává předloženou resoluci dosti rozhodnou. Českým a jmenovitě pražským Němcům udílil lekei, kterou si nedají za rámeček. Jako Němec přiznává, že na působilosti stíhající a trapným dojmem, když přišel do Prahy a přesvědčil se, jak vypadají z blízka ti Češi, které Němci a německá žurnalistika ráda prohlašuje za poloviční barbary, za lidi inferiorní a kulturně opozdlé. Zatím shledal nádherné město, vyspělý národ, vynikající uměním, kulturou, jevíce znamenitou účast na pracích V. M. a již tím dokumentující vyspělost, jako jen málo evropských velkoměst. Styděl se jako Němec za takové vlastenectví, jaké prokázali jeho němečtí bratři vůči Čechům v neděli v Prachaticích.

V odpoledním zasedání přijat byl protest proti papežskému syllabu. Po té postupně jednáno bylo o reformě manželského práva, o svobodě svědomí, o společenském postavení ženy a posléze o pohřbívání ohněm. Den ten zakončen byl debatním večírkem svobodných myslitelů se zástupci katolického kléru. Večer ten byl bohat na bouřlivé scény a byl přítomným zástupcem státu za velkého pohnutí rozpuštěn.

Den pátý zahájen byl debatou o volné škole. Učitel Černý, předseda zemské ústřední spolků jednot učitelských v Čechách, přednesl návrh resoluce o volné škole, jež byla jednohlasně přijata.

Prof. Ghisleri učinil návrh, aby přišli světový kongres konal se v Bruselu, v kolébece hnutí Volné Myšlenky. Kongres ten konat bude se v roce 1910.

Předseda české sekce V. M. Jul. Myslík činil návrh, aby již nyní bylo namatováno, že v r. 1915, tedy za 8 let, nastane památné 500. výročí upálení Mistra Jana Husa. Za tím účelem činí mezinárodní bureau přípravy, pořádati toho roku opět světový kongres V. M. v Praze, před tím však velkou manifestací výpravu uspořádati do samotné Kustnice, kde vytrpěl veliký český hrdina. Odtud povede cesta přes Husinec přímo do Prahy a již nyní možno slíbiti, že ve přístích osmi letech bude učiněno vše, aby z druhého světového kongresu V. M. v Praze pořádaného stala se manifestace, jaké Praha dosud neviděla!

Následovaly debaty o rozluce státu od církve, o laické společnosti a o svo-

bodě předsvědčení. Krásnou a v pravdě junáckou řeč promluvil starosta České obce sokolové dr. Josef Scheiner. Po něm promluvil ještě delegát Richter, Modráček a Kuratovski. O vlastenectví rozpředla se bouřlivá debata, kterou zakončil sekretář Furnemont. Tím jednání bylo zakončeno a následovaly závěrečné projevy. Generální sekretář L. Furnemont za velkého nadšení vyslovil poděkování předsedovi sjezdu dr. Bartoškovu, s nímž se poceleoval a věnoval Volné Myšlence v Praze sochu marathonského bojovníka, zvěstujícího vítězství. Dr. Bartošek děkoval všem hostům, načež K. Pelant vysvětlil význam zasedání. Tento kongres znamená více, než kdo tuší: je důležitou epochou v dějinách lidstva. Uvádí, jak pracoval klerikalismus na zmaření sjezdu a přece marně. Zmínuje se o pronesených řečech, které budou tlumoženy a tak dostane se každému věrný obraz a nepotřebuje nikdo čerpati zprávy z kalužin tisku německého. Řečník tvrdí, že kongresem pražským celá zeměkoule byla zaujata. Vyzývá veškerenstvo ku práci a prohlašuje, že Evropa bude zvířena z dosavadní stagnace. Pak nebude možno ve Varšavě vřádati, utiskovat uherské slováky atd. Řečník provolává trojnásobné Excelesior!

Spoluzakladatel Volné Myšlenky Froewein z Amsterdamu vyslovil díky pražskému sjezdovému komitě. Delegát Zenger z Vídně vyslovil zvláštní potěšení nad tím, že kongresu Volné Myšlenky podařilo se to, po čem liberalismus po 40 let marně usiloval: sblížit národnosti. Čech a Němec bratrsky vedle sebe seděl — nervali se, ale bratrsky potírali svého společného nepřitele. Ti, kdož jsou i na dále proti takovému vzájemnému pokoji, nechť jsou zatraceni! Řečník končí požadavkem naprosté volnosti, rovnosti a bratrství.

Předseda české sekce Volné Myšlenky pan Julius Myslík děkuje za skvostný dar sochy marathonského bojovníka, poděkoval všem významným delegátům z ciziny, provolává: "Na shledanou v roce 1915!" Za zvuku fanfár o 1 hod. odpol. byl sjezd prohlášen za ukončený.

V pátek, dne 13. září zavítali kongresisté do Tábora, kdež byli velmi srdečně všemi vrstevami obyvatelstva uvítáni. Po uvítání odebrali se hosté do památné radnice tábořské, kde uvítání byli městskou radou. Po té odebrali se všichni k Žižkovu pomníku na náměstí, kamž položeny byly dva věnce a to jeden od účastníků sjezdu s nápisem francouzským, druhý pak za svobodomyšlné Čechy americké s věnováním: "Památce velikého vůdce Husitův. U pomníku vystřídal se několik řečníků. Po jejich řečech, jež byly vesměs vzdáním holdu jednotlivých národností, které zastupovali, památce Žižkově a Táboritě, vrátili se účastníci k prohlídce musea, kde zejména oddělení národopisné a prachatické a velmi značným zájmem prohlíželi.

Pak uvedeni byli na známé vyhlídce nad Lužnicí, do vilové čtvrti tábořské a posléz k banketu, po jehož srdečném a přívětivém provedeném průběhu odjezdi k návštěvě Kozího Hrádku, místa to, kde Hus kázal. Večerním rychlíkem navrátili se účastníci do Prahy, kde v Měšť. besedě byl uspořádán přátelský večírek, jimž zdárněly čtrnáctý kongres Volné Myšlenky byl zakončen.

ZPRÁVY OSOBNÍ.

— Pan Josef Šedivý, jeho manželka a manželka p. Přemysla Šedivého přijeli do města našeho, by též účastnili se Ak-Sar-Ben slavnosti. Po čas svého zde pobytu jsou milými hosty manželů Vác. Schneidra.

— Pan Jos. Vonásek, český stavitel a kontraktor ze South Omahy, má nyní jak náleží pilno i zde v Omaze. Ještě není úplně hotov se stavbou pěkné residence pro p. Vác. Jaroše na 11. a Castellar ul., a již opět započne se stavbou krásné budovy pro p. Vác. Šebka na 11. blížě Hickory ul.